

FONS PITIÚS DE COOPERACIÓ
c. Arxiduc Lluís Salvador, 19 baixos
07800 Eivissa
Telèfon: 971 39 02 98
www.fonspitius.org
sensibilitzacio@fonspitius.org

Exposició *SERIOSAMENT... 25 ARGUMENTS PER LA PAU EN CÒMIC*

➤ GUIA DIDÀCTICA. EDUCACIÓ SECUNDÀRIA I BATXILLERAT

✓ OBJECTIUS

- Fomentar la reflexió sobre els conflictes, la violència, la guerra i la pau.
- Presentar la violència com un mètode absurd per a la resolució de conflictes.
- Estimular la confiança de l'alumnat en la possibilitat de canvi i de millora en el futur.
- Fomentar l'autoestima de cadascun/a dels/de les alumnes, perquè tenguin consciència de la seva capacitat individual de construir la cultura de pau.

✓ ÀREES EN QUÈ ES POT TREBALLAR L'EXPOSICIÓ

El format i el contingut d'aquesta exposició permeten que es pugui treballar des de diferents matèries: història, art, educació per la ciutadania, filosofia, etc...

✓ ACTIVITATS

Presentam en aquesta guia dos propostes metodològiques diferents, amb la voluntat que puguin servir d'orientació per al professorat a l'hora de treballar l'exposició. Evidentment, aquestes propostes no són excloents ni les úniques possibles.

1) *Tractament global del contingut de l'exposició:*

Permet analitzar les idees fonamentals de la mostra de forma conjunta. Aquesta proposta inclou diverses activitats, però si es disposa de poc temps es poden escollir les que es considerin més oportunes.

2) *Argument per argument:*

Se suggereixen per a cadascun dels 25 arguments una o diverses activitats cosa que permet aprofundir en l'abast i la comprensió de tots ells. D'aquesta manera, es poden treballar tots els arguments o només aquells que es triïn i que es considerin més adients segons el grup-classe, la matèria que s'estigui donant, etc...

1. ANÀLISI GLOBAL DE L'EXPOSICIÓ

1.1 Abans de veure l'exposició, plantejau un debat o posada en comú d'impressions que ha de servir per situar les idees prèvies de l'alumnat sobre els conflictes i la manera de resoldre'ls i sobre la utilitat de la violència, la guerra i la pau.

1.2 Visitau l'exposició. L'alumnat observa les vinyetes de l'exposició i llegeix els 25 arguments que presenta en favor de la cultura de la pau. Seria convenient que prenguessin notes d'allò que els cridi més l'atenció.

1.3 Tornau a repetir el mateix plantejament de debat que a l'inici i demanau a l'alumnat si ha modificat la seva visió inicial i si considera possible avançar cap a una cultura de pau.

1.4 Mirau una pel·lícula o un documental sobre l'ús de la violència com a mitjà de resolució de conflictes.

Les filmacions que suggerim a continuació són de gran utilitat per a mostrar l'absurditat de l'ús de la violència per a resoldre conflictes. Totes elles es poden trobar a la biblioteca del Fons Pitiús (es poden sol·licitar a sensibilitzacio@fonspitius.org):

- Pel·lícules:

- ✓ **SENDEROS DE GLORIA**. Stanley Kubrick, Estats Units, 1957, 86' (podeu consultar <http://www.edualter.org/material/pau/paz.htm>, on hi trobareu una guia didàctica de la pel·lícula).
- ✓ **HAZ LO QUE DEBAS**. Spike Lee, Estats Units, 1989, 120' (podeu consultar <http://www.edualter.org/material/pau/paz.htm>, on hi trobareu una guia didàctica de la pel·lícula).
- ✓ **EN TIERRA DE NADIE**. Danis Tanovic, Bòsnia-Herzegovina, 2001, 98'.
- ✓ **EL VIENTO QUE AGITA LA CEBADA**. Ken Loach, Regne Unit, 2006, 127'.

- Documental:

- ✓ **BUENAS NOCHES, OUMA** (dins *Invisibles*). Fernando León de Aranoa, 2007, 27'.

1.5 Anàlisi de la pel·lícula: per parelles o per grups més nombrosos, proposau a l'alumnat fer un treball sobre la pel·lícula relacionant-la amb els 25 arguments per la pau que presenta l'exposició. Aquest treball hauria de recollir també propostes d'acció que considerin adequades per avançar cap a la cultura de pau.

1.6 Conclusions: cada grup presenta a l'aula les conclusions del seu treball i les seves propostes d'acció.

2. ANÀLISI DELS 25 ARGUMENTS

▪ ARGUMENT 1:

- Analitzau amb l'alumnat el discurs conegut com "Jo tinc un somni", pronunciat per Martin Luther King el 25 d'agost de 1963 a les grades del Lincoln Memorial durant la Marxa sobre Washington. És important que poseu de relleu quina era la situació en el moment del discurs, quina era abans i quina és en els nostres dies.

▪ ARGUMENT 2:

- Proposeu a l'alumnat l'anàlisi de l'evolució del paper de la dona en la societat, a través de la recerca a internet, enciclopèdies, converses amb mares, àvies, etc... Fa uns anys, s'haurien pogut imaginar la situació actual?

▪ ARGUMENT 3:

- Investigau la importància de l'opinió pública en la signatura del Tractat d'Otawa (1997), de prohibició de les mines antipersona, del Tractat de Dublín (2008), de prohibició de les mines de dispersió i del Tractat sobre la Prohibició de les Armes Nuclears (2017).

- Informau-vos sobre el resultat del boicot a la companyia Shell, engegat per Greenpeace al 1995, per les accions que la petrolera volia portar a terme en el Mar del Nord.

- Estudiau la importància de la intervenció d'Amnistia Internacional en la consecució de fites com l'abolició de la pena del mort del codi militar espanyol.

- Analitzau aquest fragment extret del *Diari d'Anna Frank*:

"No creuré mai que únicament els poderosos, els que governen i els capitalistes, siguin responsables de la guerra. No, l'home del carrer també es complau a fer la guerra; si no fos així, ja fa temps que els pobles s'haurien rebel·lat".

- Analitzau aquesta frase de Gandhi:

"Allò més horrible de les coses dolentes de la gent dolenta és el silenci de la gent bona."

▪ ARGUMENT 4:

- Plantejau amb l'alumnat una situació conflictiva a través d'un joc de rol i analitzau com es resol.

- Dividiu l'alumnat en grups i plantejau diversos conflictes, que resultin propers i entenedors, per tal que cada grup busqui les solucions que consideri més adients. Després s'haurien de presentar a la classe les propostes i comentar-les entre tots i totes.

▪ ARGUMENT 5:

- Plantejau un debat a l'aula sobre aquest punt, intentant establir unes conclusions comunes que es poden anar apuntant a la pissarra.

- Dividiu l'aula en dos grups i que cadascun defensi durant un temps una posició contrària: un grup, en favor de l'ús de la violència i, l'altre, en contra.

- Proposau una petita investigació sobre el final de la Segona Guerra Mundial, amb el llançament per part dels Estats Units de dues bombes nuclears sobre Japó. Després plantejau a l'aula les qüestions semblants a aquestes:

- Et legitima davant el món i moralment una victòria que provoca milers de morts a través de la força de les armes?
- És una autèntica victòria?
- Està més carregat de raó aquell que disposa de les armes més destructives?
- S'ha de tenir en més consideració aquells països que tenen més armament al seu abast?

▪ ARGUMENT 6:

- Analitzau aquesta frase de Gandhi:

"Allò que s'obté amb violència, només es pot mantenir amb violència".

▪ ARGUMENT 7:

- Proposau una investigació sobre les conseqüències a llarg termini d'alguns conflictes armats: Moçambic (mines antipersona), Vietnam (ús d'armes químiques), Japó (bomba atòmica).

- Establiu un debat sobre l'ús de la tortura per part dels estats com a mitjà per obtenir informació. És lícit l'ús de la violència per aconseguir alguna finalitat?

- Analitzau amb l'alumnat la pel·lícula *Senders de gloria* de Stanley Kubrick, Estats Units, 1957, 86'.

▪ **ARGUMENT 8:**

- Proposau a l'alumnat que reculli durant una setmana les notícies que surtin a diversos mitjans de premsa sobre els conflictes armats i que analitzin les conseqüències que tenen aquests enfrontaments en la població civil.

- Organitzau una recerca en grups per esbrinar les característiques d'una guerra a l'Edat Mitjana i les característiques que tenen actualment. El tipus i el nombre de víctimes de les guerres han canviat amb els avenços tecnològics aplicats a la indústria de l'armament?

▪ **ARGUMENT 9:**

- Mirau i proposau a l'alumnat l'anàlisi de la pel·lícula *Bowling for Columbine* de Michael Moore (Estats Units i Canadà, 2002, 123'). Procurau treure conjuntament conclusions sobre si la presència massiva d'armes als Estats Units dóna a la població major seguretat que a altres països com Canadà o com el nostre on l'accés a les armes està molt limitat.

▪ **ARGUMENT 10:**

- Organitzau una investigació per grups sobre la despesa militar d'Espanya. Els resultats obtinguts s'haurien de comparar amb la despesa en polítiques socials bàsiques com l'educació o la sanitat. Cada grup ha d'analitzar aquestes dades i després es posa en comú amb tot l'alumnat.

▪ **ARGUMENT 11:**

- Analitzau amb l'alumnat la pel·lícula *El señor de la guerra* d'Andrew Niccol (Estats Units, 2005, 122').

- Proposau una investigació i la realització d'un treball sobre la fabricació, el comerç i l'exportació d'armes d'Espanya.

▪ **ARGUMENT 12:**

- Analitzau amb l'alumnat aquests dos fragments extrets del *Primer llibre de Bloomsbury* (1982) de Miquel Martí i Pol:

*“Perquè viure és combatre la peresa
de cada instant i restablir la fonda
dimensió de tota cosa dita,
podem amb cada gest guanyar nous àmbits
i amb cada mot acréixer l'esperança.”*

*“La pau no és un cop de vent sobtat,
sinó la pedra en la qual cada dia
cal esculpir l'esforç de conquerir-la.”*

- Proposau un debat a l'aula a partir d'aquesta frase de Mahatma Gandhi:
“No hi ha camí per a la pau, la pau és el camí”

- **ARGUMENT 13:**

- Organitzau una recerca sobre l'experiència de Costa Rica des que va abolir l'exèrcit l'any 1948. A quina posició es troba situat aquest país en l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH), segons el Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD)? I els països del seu voltant, estan millor o pitjor situats?

- **ARGUMENT 14:**

- Per grups, l'alumnat hauria d'elaborar un model senzill de pressupostos estatals, indicant, raonadament, quin tant per cent s'atorgaria a cada partida. A continuació, posau en comú a l'aula les aportacions de cada grup. Quants grups han considerat imprescindible la partida de defensa o d'investigació militar? Per què?
- Proposau una recerca per obtenir les principals dades pressupostàries de Noruega, Espanya i Itàlia, per poder comparar especialment les partides de despesa militar i educació. Hi ha diferències importants entre els tres països? Quina posició ocupen aquests tres països en l'Índex de Desenvolupament Humà (IDH)?
- Àrea de matemàtiques: plantejau problemes a partir dels pressupostos anuals de l'Estat Espanyol.

- **ARGUMENT 15:**

- Realitzau amb l'alumnat un recull de premsa i analitzau els esclats de violència que varen tenir lloc a Roquetas de Mar (Almeria) al setembre de 2008, a París al novembre de 2005 i a El Ejido (Almeria) al febrer de 2000. Què tenen en comú aquests fets? Quin és l'origen dels conflictes? Hi tenen a veure les desigualtats i la injustícia social? S'haurien pogut evitar dedicant més recursos al desenvolupament social?
- Mirau i analitzau amb l'alumnat la pel·lícula *Poniente* de Chus Gutiérrez (Espanya, 2002, 96').

▪ ARGUMENT 16:

- Proposeu als/a les alumnes que esbrinin si els pressupostos de l'estat espanyol inclouen una partida per a la investigació per la pau i alguna per a la investigació militar? Podeu organitzar un debat a l'aula sobre si té lògica que encara es continuïn destinant tants recursos a tot allò que envolta la guerra i la indústria militar i, en canvi, no se'n destinin a la investigació per a la resolució pacífica dels conflictes.

- Encarregau a l'alumnat la realització d'una recerca a Internet sobre el conflicte que va desembocar en el genocidi de Rwanda del 1994. Organitzacions no governamentals com Amnistia Internacional havien advertit molt temps abans que la situació era extremament crítica a la zona. S'hauria pogut evitar la lluita armada si s'haguessin dedicat els recursos suficients a analitzar correctament el conflicte?

- Mirau i debatiu a partir de la pel·lícula *Hotel Rwanda* de Terry George (Regne Unit, Sudàfrica, EUA, 2004, 121'). S'hauria de posar especial èmfasi en el paper de la comunitat internacional i dels cascos blaus de Nacions Unides. La despesa militar va servir per evitar el conflicte? No hauria estat més útil dedicar esforços a la investigació per la pau i a l'educació per la pau?

▪ ARGUMENT 17:

- Fer una anàlisi detallada dels conflictes que es produeixen a l'aula durant una setmana i observar perquè es produeixen i com es resolen. S'ha utilitzat la violència en algun cas? Hauria estat possible trobar una solució alternativa per a aquests conflictes o la violència era l'únic camí?

▪ ARGUMENT 18:

- Creau i organitzau a l'aula un observatori permanent de conflictes, per tal de detectar les situacions conflictives que es produeixen i de proposar solucions dialogades i allunyades de la violència. Ha de quedar clar que el problema no està en el conflicte, fet connatural a l'ésser humà, sinó en la manera de resoldre'l.

▪ ARGUMENT 19:

- Debatiu a l'aula sobre la proliferació armamentística, per determinar la utilitat dels exèrcits ofensius. Hi hauria menys tensió mundial si cap país no tengués armes nuclears ni de destrucció massiva? Si es reduïen les armes, la Humanitat viuria amb menys por? Són les armes les que ens donen més sensació de protecció o la inexistència d'aquestes? Si el veí de ca nostra està armat, sentiríem la necessitat d'armar-nos també nosaltres?

▪ ARGUMENT 20:

- Proposau la realització d'un treball per grups sobre el Tribunal Penal Internacional. Quan es va crear? És un fita històrica important? De quins casos es pot ocupar? Quins casos ha jutjat fins ara? Què representa tenir un tribunal comú?

▪ ARGUMENT 21:

- Suggestiu a l'alumnat que s'informi sobre l'ONU i sobre el seu funcionament, especialment del Consell de Seguretat. És un funcionament suficientment democràtic? Seria necessària una reforma d'aquest organisme internacional?

▪ ARGUMENT 22:

- Proposau una recerca sobre el Tractat de Comerç d'Armes aprovat per les Nacions Unides el 4 de novembre de 2015. Pot ser molt útil consultar aquesta pàgina de Fundipau: <https://fundipau.org/tca/>

▪ ARGUMENT 23:

- Plantejau un debat sobre la insubmissió i l'objecció de consciència a qualsevol forma de col·laboració en la guerra a partir de la cançó *El Cobarde* de Víctor Manuel. És realment un covard, aquell que no vol participar en la guerra o en la violència? Aquí en teniu la lletra:

“Vivo en mi pueblo pequeño,
la fe, la alegría, la paz del hogar hay una niña morena
que tras el trabajo me llena de paz,
hay una ermita en el monte
que todas las tardes escucho cantar
y aquel arroyo tan claro que riega los campos que son nuestro pan.

Era la tarde un suspiro
y aquellos soldados llegaron acá, quietos los niños y viejos,
la gente más joven tendrá que luchar,
tiembla el fusil en mi mano,
cerrando los ojos disparo al azar
bala perdida que mata a cualquier
inocente con ansia de paz.

¿POR QUIÉN LUCHO YO SI EN MI CORTA VIDA
NO EXISTE RENCOR?
¿POR QUIÉN LUCHO YO
QUE VIVO LA VIDA CON FE Y CON AMOR?
JUAN, DEBES DE CALLAR,
ESTO ES UNA GUERRA NO LO HAS DE OLVIDAR
JUAN, TRATA DE OLVIDAR
A AQUELLA MUCHACHA, LA PAZ DEL HOGAR.

Llegan los años de cárcel,
yo soy un cobarde no quiero matar,
dicen que nuestros soldados
ganaron la guerra, renace la paz,
vuelvo a mi pueblo pequeño,
la gente sonríe y murmura al pasar,
mira aquel joven cobarde
que vuelve la espalda en vez de luchar.

Dejo con pena las cosas
que fui levantando, y solo sin más,
vivo aquí arriba en el monte
soñando que un día pueda regresar.”

- Per tenir més informació sobre la qüestió de l'objecció fiscal podeu consultar:
www.objecciofiscal.org.

▪ ARGUMENT 24:

- Analitzau a l'aula la pel·lícula sobre la vida del principal exponent de la Noviolència:
Ghandi de Richard Attenborough (Regne Unit, 1982, 188').

- Estudiau amb les alumnes i els alumnes aquesta reflexió del Mahatma Gandhi:
“La Noviolència i la covardia són termes contraris. La noviolència és la major virtut, la covardia és el major vici. La noviolència sempre sofreix, la covardia provoca sofriment. La noviolència perfecta és la major valentia.”

- Per tal que l'alumnat pugui comprovar l'eficàcia de la lluita no violenta es poden consultar diversos exemples històrics a la web: www.noviolencia.org.

▪ ARGUMENT 25:

- Proposau a l'alumnat la consulta de les pàgines web de diverses entitats que treballen en favor de l'educació per la pau, com per exemple:

- Fundació per la Pau: fundipau.org

- Escola de Cultura de Pau: <https://escolapau.uab.cat/>

✓ PER SABER-NE MÉS:

Per poder ampliar coneixements sobre els diversos aspectes de què tracten els 25 arguments per la pau, us recomanem una visita a la biblioteca del Fons Pitiús on podreu trobar llibres, pel·lícules i material didàctic per treballar-los.

Podeu sol·licitar informació al correu: sensibilitzacio@fonspitius.org